

Dansk og norsk fagbevegelses responser på arbeidsinnvandring

Presentasjon av en undersøkelse gjennomført av Line Eldring, Fafo
og Jens Arnholtz Hansen, FAOS, Københavns Universitet

Line Eldring, Fafo. World Day for Decent Work 7. oktober 2009 – konferanse om
fagbevegelsen og arbeidsmigrasjon

Om undersøkelsen

- Sammenlignende studie av fagbevegelsens responser på arbeidsinnvandring i Danmark og Norge. Del av i prosjektet "Arbeids- og bedriftsvandringer i et utvidet Europa", finansiert gjennom Arbeidslivsprogrammet i Norges forskningsråd
- Fafo og FAOS har gjennom flere prosjekter fulgt utviklingen i arbeidsmarkedene etter EU-utvidelsen og har brukt materiale fra ulike studier for å sammenligne de to landene
- Våren 2008 gjennomførte vi intervjuer med fagforeningsrepresentanter fra **byggebransjen** på forbundsnivå, og på lokalt nivå i **Oslo** og **København**
- Presentasjonen bygger på artikkelen:
 - Eldring, Line og Jens Arnholtz Hansen (2009), Fagbevegelsen og arbeidsinnvandring: Strategier og resultater i Norge og Danmark. I: Søkelys på arbeidslivet 1/09.

Hovedspørsmål:

- Hva slags strategier har norske og danske fagforeninger hatt i forhold til den nye arbeidsinnvandringen – og hvordan kan forskjellene i resultater forklares?

Fagforeninger og arbeidsinnvandrere: Strategier og dilemmaer

- Solidaritetens grenser?
 - Arbeidsinnvandrere er ofte villige til å jobbe for lavere lønn
 - Økt tilbud av arbeidskraft kan føre til generelt lavere lønn
- Strategier på ulike nivåer:
 - Overfor myndigheter: Strengere regulering ift adgang og vilkår
 - Overfor arbeidsgivere: Sikre standarder gjennom tariffavtaler
 - Overfor arbeidstakere: Rekruttere og organisere
- Dilemmaer:
 - Motarbeide arbeidsgivernes ønske om å hyre inn arbeidsinnvandrere? Eller samarbeide?
 - Inkludering av arbeidsinnvandrere som ordinære medlemmer?
 - Tilrettelegging og spesielle tilbud til arbeidsinnvandrere?

Likheter mellom Danmark og Norge (2008)

	Danmark	Norge
Arbeidsstyrken	2.900.000	2.450.000
Arbeidsløshet	2,9 %	2,8 %
Tradisjonelt ingen lovbestemt minstelønn, men avtalebasert regulering	Ja	Ja
Overgangsordning med krav til "nasjonal lønn" (til 1.5.2009)	Ja	Ja

Ulikheter mellom Danmark og Norge (2008)

	Danmark	Norge
Organisasjonsgrad i bygg	88 %	42 %
Tariffavtaledekning i bygg	74 %	58 %
Allmenngjort tariffavtale (i bygg)	Nei	Ja

- Danmark og Norge er de nordiske landene som har mottatt flest arbeidsinnvandrere fra de nye EU-landene (60 prosent av tillatelsene utstedt i Norge, 20 prosent i Danmark).

Strategier rettet mot myndigheter og arbeidsgivere

- Både dansk og norsk LO gikk inn for overgangsordninger etter EU-utvidelsen i 2004
 - ”Ja til arbeidsinnvandring – nei til sosial dumping”
- Danmark: Fagforeningene har fastholdt den tradisjonelle framgangsmåten med å kreve tariffavtale i virksomheter med østeuropeiske arbeidstakere
- Norge: LO har begjært allmenngjøring av tariffavtaler innenfor flere områder

Strategier rettet mot arbeidsinnvandrere: Danmark – København (bygg)

- Rekrutterings- og organiseringsinitiativ støttet fra sentralt nivå
- De lokale foreningene i København har vært meget aktive, med samarbeid på tvers og utveksling av erfaringer
- Informasjon på polsk, polsk klubb osv
- Støtte også til uorganiserte arbeidere
- Samtidig et meget sterkt engasjement for å sikre at de østeuropeiske arbeidstakerne er dekket av tariffavtaler

Strategier rettet mot arbeidsinnvandrere: Norge – Oslo (bygg)

- Rekrutterings- og organiseringsinitiativ støttet fra sentralt nivå
- De lokale foreningene i Oslo har vært svært aktive, og pådriver i arbeidet også sentralt
- Informasjon på polsk, polsktalende ansatte, faste infomøter osv
- Støtte også til uorganiserte arbeidere
- Prinsipp at ingen tiltak eller aksjoner skal føre til arbeidsinnvandrere sendes ut av landet.
- Allmenngjøring har blitt et viktig verktøy i organisasjonsarbeidet

Resultater

- Danmark:
 - Få polske/østeuropeiske medlemmer (omtrent 3 % av den totale medlemsmassen i bygg i København (2008))
 - Det å organisere østarbeidere ble beskrevet som en sisyfosoppgave, hvor innsatsen ikke står i forhold til resultatet
- Norge:
 - Mange polske/østeuropeiske medlemmer (omtrent 40 % av den totale medlemsmassen i bygg i Oslo)
 - Den vellykkede rekrutteringen av østeuropeiske arbeidere har revitalisert fagforeningene og vært til inspirasjon også i andre regioner og sektorer
 - En spørreundersøkelse viste at arbeidsinnvandrerne i liten grad hadde ideologiske barrierer mot fagorganisering

Hvorfor så store forskjeller i resultater? (1)

- Lokale aktivister har vært en drivende kraft i begge land – med støtte fra sentralt nivå
- Men; på tross av at danske fagforeninger er sterkere enn de norske har de hatt større problemer med å organisere arbeidsinnvandrerne
- Mye tyder på at den danske strategien med aksjoner og konflikter for å etablere tariffavtaler har blitt oppfattet som fiendtlig og truende av arbeidsinnvandrerne
- De norske fagforeningene har brukt allmenngjøring som virkemiddel, og har ikke hatt samme behov (eller mulighet) til å presse arbeidsgivere til å inngå tariffavtaler

Støtt kampen for
allmenngjøring
av tariffavtaler

stans

signetskulturen

Hvorfor så store forskjeller i resultater? (2)

- God balanse mellom styrke og aktivisme i Oslo? Mer ”politi” og kontrollører i København?
- Andre faktorer kan også ha betydning:
 - Lokale forhold som ikke er fanget opp i denne undersøkelsen
 - Generell innvandringspolitikk/debatt/holdninger?
- Hva med andre sektorer? Er resultatene overførbare?
 - Så langt har man i liten grad organisert arbeidsinnvandrere i andre sektorer – i begge landene
 - Men også i andre sektorer er det grunn til å tro at samspillet mellom offisielle strategier, lokale rammebetingelser og institusjonelle tradisjoner vil ha betydning i arbeidet med å rekruttere arbeidsinnvandrere

ØSTARBEJDERNE KOMMER AF SIG SELV DET GØR DIN OVERENSKOMST IKKE

3F kæmper for, at løn- og arbejdsvilkår er i orden på danske arbejdspladser.

Meld dig ind i 3F, hvis du vil have indflydelse på din overenskomst og dine løn- og arbejdsvilkår. I den lokale 3F-afdeling kan du få mere at vide om fordelene.

Det lønner sig at stå sammen i en stærk fagforening.

**70 300 300 eller
www.3f.dk/optagelse**

FAGLIGT FÆLLES FORBUND

Vi skaber resultater

line.eldring@fafo.no
jh@faos.dk